

Tal, i anledning af förenings och säkerhets-acten, hållit på större rådhus-...

1700-1829 81 Cg Br. 1790

National Library
of Sweden

1790

Nu. Sv.

Hist

(Bn)

1700 - 1829

1796

HAL,

I anledning af

**SÖNNERNS OCH
SÄNNERS - RÄTTEN,**

HÄLLT

på

STORRE RÅDHUS, HALEN

I Linköping,

Den 3 April, 1790,

af

EN RÄTTES MEDBORAREN.

Linköping Tryckt hos Fredric Schonberg och Biskopsgrens Enka, samma år.

a

Före-tal.

Ljusens Barn sky icke Luset. Den, som älskar **Bröderna**, fruktar **Gud** och ärar **Konungen**: behöfver icke gdra det i mörkret. Hvarföre då dölja för en Patriotisk Allmänhet något, som rättwisar **Des** Länkesätt?

Lindspings Stads Wällofliga **Borgere** p har aldrig gifwit de sörre **Rikets** Städer efter i Nit och Trohet emot **Sin** Lagfrönte **Hfwerhet**. **Wä**gar förmbgenheten **Dem**, at täsla i **Pragt**: kan dock den största brist aldrig betaga **Dem**, at i uppsat och **Ziertelag** täsla med hwar **Ärlig** **Swenskt** **Medborgare**.

Uppådade af dessa **Länkesätt**, samlades **Stadens** **Cavalleri**, **Infanteri** och **Artilleri**-**Corps**er på **Lindspings** **Rådhus**, d. 3 **April** 1790, kl. 2 e. m. för at, i **Sällskap** med **Stadens** **Magist**rat, **prä**st^{er}skap, flere af det **Heder**wärda **Bonde**-**Ståndet** samt andre **Stands** **personer**, äfwen ifrån **Landet**, uplifwa minnet af denna **Stora** **Dagen**, på följande sätt:

Högtidligheten **öpnades** med detta **Tal**, hwillets sturt beseglades med et allmänt: **Le**fw **GUSTAF** den **III**:dje! **Blis**fw **ewigt** **Förenings** och **Sä**kerhets **Acten**! **Hwar**på **Stadens** **Fält**-**Musique** och på **Torget** planterade **Stycken** **hurtigt** **swarade** med et icke tvåtydigt **Gen**-**ljud**.

Dernäst **druckos** **Deras** **Royal**. **Majestät**ers, och så i ordning det öfriga **Hög**ga **Konunga**-**Husets** **Skålar**: **Sedan** **Fädernes**lämbets, alla **rebeliga** **Patrioters**, alla **rätt** och **wäl** tänkande **Medborgares** **Skål**: **Der**på **aff**ngos de **Wersar**, som efter detta **Tal** **finnas** **tryckte**: **Ämbteligen** **gjordes** et **litet** **sammansatt** til en **olycklig** — och **sidst** **söngs** **No** 305, v. 3 — **under** **Pufor** och **Trumpeter**, **hwar**efter **Alle** **wun**trades, at i **stills**het **bereda** sig til **Morgondagens** **andeliga** **Hög**tidlighet.

Allt **af**lopp med **stör**sta **Ördning** och **Munter**het! **Alle** **om**famnade **här** **hwar**-**andre** **så**som **Bröder**! **Alle** **på**minste sig med **glädje** **Andamålet** och **frug**ten af denna **Dagen**!

Det **hör** icke eller **förtigas**, at **alle** 3 **Corps**erne och **De** **Inviterade** af **Respe**ctive **Med**-**Ständen** **begärade** detta **Tal** på **Trycket** til **inbördes** **Upmuntran**.

Lefw **GUSTAF** den **III**:djes **Dyra** **Namn** lika **Älskad**, **Wärdad** och **Wälsignad** i **alla** **Swears** och **Göthers** **Bröst**, som i detta **Folkets** !!!

Wärdige Medborgare!

Allskade Bröder!

Alla Dagar, under en GUSEAF Den Tredjes Regering, äro
lyfande af Stora Gerningar; men i synnerhet den 21 Aug. 1772,
då Konungen återgaf sit Folk den urgamla Swenska Friheten — och
den 21 Febr. samt 3 April 1789, då Konunga-Thronen befästades —
Aristokratiska Jern-öket krossades -- och Jernwiggen emellan Alle Ri-
kets Barn, genom den Wälsignade Förenings och Säkerhets-
Acten, uprättades — Dagar, som med gyllende Bolkstäfwer böra ri-
stas i oddlighetens Marmor.

Förlåten -- Mine Bröder! at den oförmögnaste ibland Eder, som al-
drig lärt annan Talekonst, än Hjertats -- i dag wägar utbedja sig Edert
tolamod -- i dag önskar stafwa några Ord til denna lyckliga Dagens Li-
minnelse — jag säger med slit stafwa; ty hwilken tunga kan nog wär-
digt tolka Des Händelser, som hela Tidehwarf, suckande under Ofväl-
se-Ståndens förtryck, önskat, -- få hoppats -- wårt, under Förmyndens
Måd och GUSEAFS Spira, uplestwat?

Högmod, Afwund, Egennyttia — J, afgrundens Fosterbarn, förtryc-
kets Skydds-änglar, Frihetens banemån och Medborgerlighetens Urfi-
ender! — Wiken fjerran ifrån detta Samfund, som med Swensk Brö-
dra-Kärlek wil helga sin upmärksamhet åt GUSEAFS Förening
med Swenska Folket, och hela Rikets sig deruppå grundande Säkerhet!

Tiden, denne werksamme Läromästaren, skal uplysa Dem, som, af
miftag, ej känna sin Lycka: Han skal tilstoppa munnen på dem, som,
ledde af ensfilte affigter, småda, förtyda och knorra. Utgången, som hög-
tids

sideligast bekröner Stora Företaganden, hvilka — liksom de störste och dugligaste Trä — tafsna manna: äldrar till upväxt, för att tjena manna: äldrar till nytta; skal säkert wisa frugten i sin mognad af et Werk, som måste bereda Första Ståndets Sällhet i Jemnbredd med De Öfrigas.

Utlutom Häfdernas Bok! Förglömmom med et wärdigt ädelmod det intrång, som Ofrälse: Stånden lidit under förfutna Tidewarf. Förgåtom namnet af **Wanbördingar**: Lits: Scraffet för den, som wägade sig tråda en Adelig Må förnär — och det grymma Oförnuftet, att förtrampa Gnille, Hjerta, Förtjenster och Dygd, så snart de kunde träffas hos en Medborgare utan Börd. Ware det långt ifrån Öf, att wara minnesgoda, när vår Store Konung förläter de största Öförrätter — och när Hugkomsten blott skulle uplifsna gammalt äga, blott underhålla ny oenighet emellan alla Stånd, som just i Dag på et närmare sätt blifwit Bröder!

Nei — Ålskade Medborgare! Kännom blott våra närwarande Fördelar, som räkna denna Dagen för sin rätta **FÖDELSE: DAG!**

Hwad fan Motsägelse: Andan med sål inwända emot vår Wälsignade **Förenings** och **Säkerhets: Act**? Ar Den icke en frivillig Öfwerenskommelse emellan Konung och Underfattare, antagen och faststald på det sätt, Regerings: Lagarne föreskrifwa — det sätt, som Ständer sjelfwe af Konungen åskat? Hwad innefattar Den, som kan wara et Swenskt Hjerta särande eller misshageligt? aldrig kan Jemnwigtten emellan alla Fosterlandets Barn wara en wärdig Medborgare odrägelig? Aldrig må Fördomar och lotidig Regerings: Luts i et uplyst Tidewarf betaga Uplysta Människor, Som böra
 fän

Känna Religionens och Mänslighetens Lagar, all Känsla af Ganning och Rättvisa? Aldrig kan förderfwet hos Dem, som inbillar sig hafwa Förreträde i fullkomligheter framför de Lägre, stiga så högt, at De förneka Sine Bröder en medfödd Rätt, at göra Lycka och upstiga til Heder, i samma mån, De äro förtjentare, Fäderneslandet nyttigare och aldeles nödroändige? — Nej — det bewiste lika så mycken okunnighet, som oppenbar illwilja.

Wändom våra ögon ifrån en så obehaglig Tafska, hwars urbild icke måtte finnas innom Swenska Landamåren. Fästom hellre vår upmärksamhet på de ämnen, som skola stadga en gemensam **Sällhet**: som skola utgöra vår framgena **Säkerhet**, och wälsignas af ännu ofödda Släkter!

* * *

Är det icke en **Säkerhet** för **Dß**, at hafwa en **Konung** med **Konungslig** magt och myndighet, som utan hinder kan utöfwa **Majestätets** alla **Rättigheter**; bewisa **Nåd** — men icke **Hårdhet** — efter godtycke, — och som heligt förbundet sig, at besätta alla **Rikets** Embeten med **Infödde Swenske Män**? — Det **skadeliga Mångwäldet**, så äfwenytligt för et fattigt **Folk**, som snart är bestucket, snart förtroct, har derigenom uphört. Och **utländske Fogdar** skola lika så litet, som **inhemske Tyranner** wara mäktige, at åter upföra de **blodiga Sorge-Spel** på vår **Riks-Theater**, som **Unions-tiden** och jemwäl **sednare Tidewarf** med **mörkaste färgor** upteknat i **Historien**!

Är det icke en **Säkerhet** för **Dß**, at styras af en **Lagsfrönt**

Frönt Konung efter Sweriges bestrefna Lag? Ut alle wara lika frie
 Undersätare, Lika skyddade under Lagens hägn, lika berättigade til
 Samsunds-fördelarne? Ut se Konungens högsta Domstol jemwäl be-
 stå af Ledambter, som äro wåre Likar och Bröder? Ut aldrig swåstwa
 i wåda til Lif, Åra, Lem eller Gods, innan wi lagligen blifwit förwunda-
 ne och dömda? — Det förhäteliga Enwäldet, som, utan band af
 Lagar, följer blotta nycker och hugskott, är derigenom för ewärdeliga ti-
 der förebygd: Alla ensidiga, obilliga och skadeliga företräden derigenom
 landsförwista: Wår OfrälseManna; Rätt bewakad af Ofrälse Em-
 betsmån, som draga samma tunga med Oss, som af egen erfarenhet
 kånna wåra brister och tilgångar -- med et ord: som hafwa samma In-
 teressen, som wi sjelfwe. Den Ringe åger derigenom lika beskydd emot
 all orätt, som den Høge; den Fattige, som den Rike: Wår Wålfärd
 står icke widare på wågspel för Afwundens och Egennyttans inbrott:
 Wår Säkerhet swigtar icke för den Mågtigares Högmod och
 Hånade / lynchad!

Är det icke en Säkerhet för Oss, och en grund för
 wår Wålfärd, at opåtaldt få besitta den Jord, som Wi,
 under Guds Wålsignelse, genom Idghet och en försigtig Hushållning,
 mågte förwårstwa? Ut Skjutsnings- beswåret delas lika på
 alla Hemman i Riket — äfwen som det är en Säkerhet för Ri-
 kets Höglof. Ridderkap och Adel, at De oqwaldt få bibehållas
 wid Deras gamla Rättigheter, utan någon inkränkning och undantag,
 utom, då Rikets gemensamma behof fordra en gemensam åtgärd til för-
 swar, och denna likwist aldraminsk af Dem, som hafwa det må-
 ska

sta at försvara. — Och at Allmogen til Skatte af Kronan får in-
köpa, och under denna Rätt besitta de Krono = Hemman, som de måg-
ta inlösa? — Derigenom blifwer Landmannen upmuntrad, at bruka
sin Jord med glädje. Han behöfwer icke, at blanda sin Swett med
Tårar, eller tåras af mörka utsigter för sina Barns Framtid. Nu
må hans idoghet taga et frött utrymme; nu må han ej spara sin Kost-
nad på en tacksam Torfwa, som skal gifwa et säkert bröd åt honom
och hans sednaste Efterkommande. Genom de Skjutsandes förökning,
kunna äfwen de Kreatur, som utgöra Jordbrukarens redbaraste Egen-
dom, förkonas til nyttigare ändamål, än at fördärwas och stupa un-
der obarmhertiga Resandes händer. Och ju mera det är en gemen-
sam pligt, at Skjuta; ju warlsammare handterar man sin Nästas Ö,
för at slippa all fruktan för Wedergällnings = Rätten.

Är det icke en Säkerhet för Ö, at Skicklighet,
Förtjänst, Erfarenhet och bepröfwad Medborgerlig Dogd hädanefter är
endaste och rätta Grunden för Befordran til alla Rikets Embeten och
Tjenster, så högre, som lägre, utan afseende på Börd eller särskildt
Stånd — blott med det högstbilliga undantag, at Rikens höga Em-
beten och alla Hof = Sysslor skola besättas af Ridderskapet och Adelen
allena? Än mer, at en Ofrälseman, uphögd til Adelig Wärdighet,
icke längre är tillåtit, at beklåda det Embete, Han, såsom Ofrälseman,
förut innehafte, så wida Ofrälse = Ståndens Säkerhet dermed är för-
enad? — Denna omständighet, Alltade Bröder! är det
yppersta Täcknings = Ämne både för Frälse och Ofrälsemän,
at — icke genom lånta, utan egna och sanna Förtjenster — göra sig
skick.

Sticklige, at i en hög're Krets tjena och gagna Fosterlandet. Huru skal icke Snillet, Arbetsamheten och Dygden täfla med Bördan om Utran, då ingen wäg til hennes Tempel för någon är tillstängd? Huru skal icke en Nation upresa sig ur sitt grus, när det lönar mödan, at förwärfwa sig Glücklighet? Och då wi ansökas, styras och dömas af wårt eget Stånd — huru starkt är icke denna Skyddsmur beståad emot wåld och orättwisa af sådana Embetsmän, som drifwas af helt andra Affigter och Fördelar, än den Lydande, den Rätt-sökande? — Medborgare! — Sen — wär Styrka och wär Säkerhet!

Är det icke en Säkerhet för Os, at fritt få beskatta Os Sjelfwe? — Bliwer Tillämpningen af denna dyra Rättighet swarande mot en Mild Konungs Påsystan — och den är ju lemnad i våra egna händer? — Så har ingen orsak, at klaga öfwer odrägeliga utgifter. Ingen kan påtruga en Swensk Undersätare, at draga större Beskattning, än Han — antigen Personligen, eller genom Fullmäktig — sig åttagit. Öwe den förmodnare rätt, så slipper nog den fattige, at belastas öfwer sin förmåga.

Är det icke en Säkerhet för Os, at inga andra Timmen wid Riksdagar må förbehåwas hos Rikens Ständer, än dem, Konungen proponerar? — Den, som nekar det, känner icke, huru härmed tilgeck före 1680 — och huru den Odödliga Axel Oxenstierna, yrkade denna Principe, såsom den säkraste Grund för Regerings-Sätets bestånd, såsom den fastaste Förmur mot Mångwäldets anfall: Han besinnar icke, hwad hinder, som möta Rikets högst wärdande Ständer, genom enskildta Beswärs och Bisakers förnämliga afgörande: Rån

ner ej eller hwad skakning i Riksdags- Beslut, oordning och otwis-
het i alt, som Medel, tiden af wårt Arhundrade derigenom måste
widflännas, — och hwad länbar kostnad, hwad mattande Tids-utdrägt,
— ofta utan minsta nytta — som utblottat et fattigt Folk, nödsakadt,
at länge underhålla Riksdags- Fullmägtige, icke at bewaka det all-
männa Bästa, utan blott wissa Personers fördelar. Kanste Forn-
tiden leder i bewis, at sådane Riksdagsmän uträttat mindre til Fä-
derneßlandets tjenst på hela År, än andre på några wäl använde
Månader. De sednare hafwa stadnat wid Huswud- Saken —
Rikets Rådning — De förre fördjupat sig i alt — samman-
blandat alt — och afgjort litet eller intet.

Är det icke en Säkerhet för Os, at wåra och Alla
Ståndens Privilegier äro stadfastade i alt, hwad som icke strider e-
mot denna wigtiga Förenings och Säkerhets-Act? At alla
Sweriges Konungar, wid Deras antråde til Regeringen, skola den e-
genhändigst undertekna? At aldrig försök til minsta ändring, uttydelse
eller rättelse uti bokstafweliga innehållet häraf må äga rum? — Och
ändteligen, at Regerings- Formen af den 21 Aug. 1772 blifwer oför-
ryckt beståndande uti alt, hwad som ej genom denna Högtideliga Act
blifwit ändradt? — Wi kånne nu wåra Fördelar: Wi wete, at de
skola bli orubbade: Wi ha wunnit alt, utan blods- uigjutelse, såsom i
Nederländerna — utan Konunga- Wärdighetens förnedrande, såsom i
Frankrike — Utan intrång i någons Naturliga Rättigheter, såsom hos
Os Sjelfwe wid 1720 års Regements Förändring — och hwem kan
klaga, utan den, som wil uppbygga sin Årestod på en hel Nations
förryck, — på sina Medbröders Slafveri, eller til det aldramin-
sta på Deras förolämpande.

HERREN MEDBORGERNES! — Du, som icke kån-
 ner något annat företräde, än Dygdens och den ofminskade Förtienstens
 — sira nu Din Högtids-Dag! Wälsigna det Lidehwarf, då
 Sveriges KONUNG förklarade GUD för Din FÖRE-GÖD-
 DE GUD: Då HAN nedbröt Dina Fienders Fåsten: Då HAN
 gjorde om intet sjelfwe Öfwerlefwan af deras mordiska anläggningar es
 mot Ditt ännu Spåda Lif: Då HAN bygde GUD Thron på Dina
 Grundwalrar — och fant GUD Emottagen, Hyllad och Wälsignad
 af Dina Tilbedjare! Secler hafwa målat Din Glans på Papper:
 Secler hafwa öfwertrugat Öf om Din werkelige Frånvaro; Men —
 Secler skola hädanefter erfara Din Hitkomst, Ditt Lagbundna Wäl-
 de, sedan GUDS, genom Förenings- och Säkerhets-Acten,
 uprättat Ditt Tempel — sedan Alle utan åtskillnad kånna Sitt
 Wårde, utan åtskillnad njuta Sina Rättigheter, och med glädje tåf-
 la, at på Ditt Altare frambära Sina Offer, at utan twång upfylla
 Sina Medborgerliga Skyldigheter — Alle — sammanfattade i Him-
 melens Bud och Din Grund-Lag: **Aller Bröderna!**
Frugter Gud! Ärer Konungen!

Wärdige Medborgare! Eder tillhör, at i Årans Purpur,
 i Helgedomens Skrud, i Wapen och Werktyg, i Högtids och
 Zwardags-drägt — i hwilken Rustning, som hållt — uphöja och
 wälsigna denna DAGEN. Ware den utskuffad ur Samsundet och es
 wigt förlustig Edert dyra Brödra-Namn, som widare brinner
 af

af Regeringsstula öfwer Sina Bröder! Ware den ansedd för en Lags
brytare emot Guds och Mänskjors Stadgar, som widare wägar leka med
EPIROR och trampa **KRONOR** under sina fötter! Ware den Na-
tionens affky, som med kallsinighet skulle kunna minnas den **DAG**,
hwars Utanke skal blifwa lika lår som wår **FRJHET**, lika ewig
som **WERDEN**!

Ware Sagt!

WERSAN, affungne wid samma Tilfälle:

Hwem skulle glädjen Dig förmena

På en så stor och Lycklig Dag?

Melod. Gösherna fordomdags ic.

Alon.

Räret för **GUSTAF** och Frihetens Lag

Blifwar det redliga hjertat i Dag!

Med Broder Sjung!

Wet hwad för **KUNGS**,

Swerge nu har,

Som för Des **SKERHET** omsorgen drar!

Wet, at **HAN** krossat har Afundens tand

Och lagt på Sjelfswäld ofstilla band:

Tact.

Sacksamma Bröst!
 Höjen Er röst
 GUSTAF till Pris,
 Som är bland Kungar så Rådig, så Wis!
 Agget i mjugg må få wisa sin harm,
 Det dock skall tynna för Med-Borgarns Arm,

Uti hwars blod
 Göthernes mod
 Annu är qwar,
 Och drar Sin Klinga för GUSTAF wår FAR!

Skål för den KUNIG, som Of lyckliga gör,
 Som Allas kärlek med rätta tilhör!!!—

I denna Båhl
 KRÖNENS Skål
 Drickas ock skall,

På denna Dag, då Förtrycket gjort fall!!—

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres

TIFFEN Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

